

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2

Hafta 8

Prof. Dr. Haluk SELVİ

H. Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı (26-30 Ağustos 1922)

Sakarya Muharebeleri esnasında Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın çıkarttığı Tekâlif-i Milliye Kanunu" ile millet, elinde bulundurduğu nakit parasını ve malının %40'ını ordumuzun emrine vermiştir. Sakarya Savaşını kazanan ve moral gücü yükselen Türk ordusu, cephanesi azaldığı ve elinde yeterli araç-gereç bulunmadığı için, geri çekilen Yunan kuvvetlerini takip edememişti.

Bu sırada Ankara, yeni siyasi faaliyetlere sahne olmaya başlamıştı. Ukrayna'dan bir elçilik heyeti Ankara'ya geldi. İki devlet arasında yapılan görüşmeler sonunda, TBMM Hükümeti ile Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti arasında bir antlaşma imzalandı. Birkaç gün sonra da Mustafa Kemal Paşa Buhara'dan gelen siyasi temsilcileri kabul etti.

Sakarya Zaferi sonunda, düşmanın Anadolu'dan tamamen kovulabilmesi için, en az onun gücüne yakın bir güce sahip olmak gerektiği iyice anlaşılmıştı. Bu, Sakarya Muharebelerine katılan Batı Cephesi birliklerinin asker ve silah gücünün iki katı bir kuvvet demekti. Genel seferberliğin ilanı ile savaşçı sayısının arttırılmasına başlanılmıştı. Yeniden silah altına alınanlarla bir yandan birliklerin kayıpları gideriliyor, ancak bu pek kolay olmuyordu. Bu yüzden istenildiği kadar iyi gitmiyordu. Tenkitlere rağmen TBMM ikinci defa Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık görevini üç aylık bir süre için yeniden uzattı.

İtilaf Devletlerinin Dışişleri Bakanları, Türkiye ve Yunanistan hükümetlerine bir mütareke teklifinde bulunuyordu. Buna göre; Türklerle Yunanlıların üç ay için ateşkese kabul etmeleri ve bu arada askerden arındırılmış bir bölge oluşturulması isteniyordu.

TBMM Hükümeti bunu kabul etmediğini bildirince, İtilaf Devletleri Sevr Antlaşmasını hafifleten şu barış şartlarını ileri sürdüler: İzmir ile Batı Anadolu Türkiye'ye iade edilecek, Tekirdağ hariç Trakya Yunanistan'a verilecek, Türkiye'de askerlik zorunlu olmayacak ve doğuda bir "Ermenistan" devleti kurulacaktı.

Misak-ı Milli'yi ana hedef olarak belirlemiş olan TBMM Hükümeti, bu teklifi kabul edemezdi. Türkiye, Misak-ı Milli'nin kabulünü İtilaf Devletlerine teklif ederek, onların bu önerisini reddetti.

Bu sırada Türk Ordusu, I. ve II. Ordu Komutanlığı adı altında iki kolda toplanmış ve taarruz hazırlıklarını tamamlamaya çalışıyordu. Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık yetkisi önce üç ay, daha sonra da süresiz uzatıldı.

Ankara'dan ayrılarak Akşehir'de cepheye gelen Gazi Mustafa Kemal Paşa, burada gerekli denetimleri yaptı. Bu sırada İstanbul'dan Anadolu'ya kaçırılan ve ayrıca Doğu cephesinden getirilen silahlarla ordunun durumu güçlenmişti. Tekâlifi Milliye Kanunu ile millet de imkânlarının önemli bir kısmını ordunun emrine vermişti.

Mustafa Kemal, Fevzi ve İsmet Paşalar, hazırlanan taarruz planını bir defa daha incelediler. Genel Taarruza geçilmek üzere, bütün hazırlıkların tamamlanmasını kararlaştırdılar.

Mustafa Kemal Paşa, Ağustos 1922 başında Yunanlılara taarruz edileceğini bildirdi. 20 Ağustosta gizlice cepheye gelen Gazi Mustafa Kemal durumu kumandanlarla değerlendirmiş ve 26 Ağustos'ta taarruza geçileceğini bildirmiştir. Büyük taarruz, 26 Ağustos sabahı erken saatlerde bir baskın şeklinde başlamış ve Yunanlıların üstün kuvvetlerine karşı taarruzun daha ilk gününde Yunan Cephesi yarılmıştır.

Büyük Taarruz Sırasında Türk ve Yunan Kuvvetlerinin Durumu

	Türk Kuvvetleri	Yunan Kuvvetleri
Tüfek (Yaya)	85.000	90.000
Kılıç (Süvari)	5.280	2.800
Ağır Makinalı Tüfek	840	1.280
Hafif Makinalı Tüfek	2.025	3.140
Top	320	418
Uçak	10	50

Yunanlılar, tuttukları mevzileri bırakarak çekilmeye mecbur kaldılar. Yunan kuvvetlerinin önemli bir kısmı da Aslıhanlar civarında perişan edildi, Yunan ordusunun önemli bir kısmı dört taraftan sarılarak, Dumlupınar'da Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın bizzat idare ettiği Başkomutanlık Meydan Savaşında büyük kısmı yok edilmiş, kalanlar ise esir alınmıştır (30 Ağustos 1922). Yunan Ordusunun Başkumandanı General Trikopis, savaş meydanından kaçmayı başarmış, ancak iki gün sonra Türk kuvvetlerince esir alınmıştır. Böylece Türk ordusu, tasarladığı sonucu beş günde elde etmiş bulunuyordu.

Gazi, 1 Eylül 1922'de şu ünlü emrini vermiş, “Ordular, ilk Hedefiniz Akdeniz’dir, İleri... “ diyerek İzmir’i hedef göstermiştir.

Yunanlılar geri çekilirken Uşak, Aydın, Alaşehir ve Bilecik'i yakarak halka zulüm yapmışlardır. Yunan ordusu, Türkler karşısında tam bir hezimete uğramış ve Türk askerleri, 9 Eylül 1922'de İzmir'e girme başarısını göstermişlerdir.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, 10 Eylül 1922 tarihinde yanında Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa olduğu halde, halkın coşkun gösterileri arasında İzmir'e girdi. İzmir'de Yunan artıkları tarafından kasten çıkarılan yangınlarla şehir tamamen yanmıştı.

Bakanlar Kurul Başkanı Hüseyin Rauf (Orbay), Yunanlıların kaçarken çıkardıkları yangınları vahşet sayarak, protesto etti.

Bursa şehri de 10 Eylül 1922'de kurtarıldı. 16 Eylül'de Yunan kuvvetleri burayı da tamamen boşaltarak, terk ettiler.

17 Eylül'de Türk ordusunun sağ kanadı Marmara kıyıları ve Bandırmaya dayanınca, İtilaf Devletleri Türklerin bundan sonra ne yapacaklarını merak ediyorlardı. Fransa'nın İstanbul'daki Baş komiseri General Palle İzmir'e giderek bilgi almak istedi. Mustafa Kemal ile görüşen Fransız Generali, Millî Hükümet temsilcisine verdiği bir notada Edirne dâhil olmak üzere, Meriç sınır olacak şekilde Trakya'nın Türkiye'ye verileceğini bildirmiştir. İtilaf Devletleri bunu Yunanlılara kabul ettireceklerini ifade ederek, mütareke yapılmasını istediler. Türk tarafı, İtilaf Devletlerinin bu önerisini kabul edince, Mudanya'da Mütareke görüşmelerinin başlaması kararlaştırıldı.

II- Mudanya Mütarekesinin İmzalanması (11 Ekim 1922)

Mütareke görüşmeleri, İtilaf Devletlerinin komutanları ile Türk temsilcisi İsmet Paşa arasında Mudanya'da başladı. Burada en dikkate değer nokta, Türkiye'nin, silah bırakma konusunu Yunanistan'la değil de, İtilaf Devletleriyle yapmış olmasıdır. Yunan temsilcileri toplantıya hem geç geldiler, hem de katılmayı reddederek Müttefik generalleriyle temasta kalmayı tercih ettiler.

Sonunda, Yunanistan'ın da 14 Ekim 1922'de kabul etmek zorunda kaldığı Mudanya Mütarekesi başlıca şu hususları öngörüyordu:

1- Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çatışma sona erdirilecektir.

2- Trakya'daki Yunan Orduları, Mütarekenin yürürlüğe girmesinden başlayarak, Meriç'in Ege denizine döküldüğü yerden, Bulgaristan'ın Trakya sınırına kadarki batı kıyısını çekilmeye davet olunacaktır.

3- Barış Antlaşmasına kadar, herhangi bir sürtüşmenin önüne geçmek için Meriç'in doğu kıyısı (Karaağaç dahil), Müttefik askerlerince işgal olunacaktır.

4- Doğu Trakya'nın Yunan askerince boşaltılması Mütareke'yle birlikte başlayıp, 15 gün kadar sürecek ve bütün cephe v.s.'yi de kapsayacaktır.

5- Trakya'dan Jandarma da dâhil, Yunan mülki memurları mümkün olduğu kadar çabuk çekilecektir. Yunan memurları her idari bölgeden çekildikçe, mülki yönetim, müttefik memurlarına devredilecek ve bunlar da mümkünse aynı günde yönetimi Türk memurlarına devredeceklerdir. Trakya bölgesinin bütünü için bu teslim işi, Yunan askerlerinin boşaltılmasından sonra en geç 30 günlük sürede yapılacaktır.

6- TBMM Hükümeti memurlarının yanında, mahallin güvenlik Ve asayişini korumak üzere, 8 bin kişilik milli jandarma kuvvetleri bulunacaktır.

7- Yunan askerlerinin çekilmesi ve mülki yönetimin devri, müttefik heyetlerinin gözetiminde yapılacaktır. Bu heyetlerin görevi, çekilme ve devir işlerini kolaylaştırmak, her türlü aşırılık ve şiddetin önüne geçmektir. Ayrıca bu heyetlere destek olmak ve asayişini korumak üzere, Doğu Trakya'da 7 taburluk müttefik askeri bulunacaktır.

8- Müttefik heyetlerinin ve kıtalarının çekilmesi, Yunan askerlerinin boşaltma işlemi bittikten 30 gün sonra olacaktır. Asayişin sağlanması ve Türk olmayan halkın korunması için yeterli önlemlerin alınmış olması halinde bu çekilme işi daha önce de yapılabilir. Bir idari bölgede TBMM Hükümetinin yönetimi ve jandarması, düzenli iş görmeye başlayınca müttefik heyetleri ve kıtaları o bölgeden 30 günden önce çekilebilecektir.

9- Çanakkale ile İstanbul ve İzmit bölgelerinde sınırları belirtilen hatları, Barış Konferansı süresince, TBMM Hükümeti orduları geçmemeyi taahhüt ederler. Bu mevkiiler, o kayıtlarla TBMM Hükümetine teslim olunacak ve burada gerekli önlemler taraflarca alınacaktır.

10- TBMM Hükümeti, barış antlaşması onaylanıncaya kadar Doğu Trakya'ya asker geçirmemeyi ve burada bir ordu toplamamayı kabul etmektedir.

Mudanya Mütarekesiyle, Ankara Hükümeti Büyük Zafer'den sonra, tek bir kurşun atmadan, özellikle Doğu Trakya'nın kurtarılmasını sağlamış oluyordu. Bu başarısının yanında, Müttefiklerin ilk kez Ankara Hükümetini Türkiye'nin tek meşru hükümeti olarak karşılarına almaları da, Mustafa Kemal'in hem iç hem de dış alanda zaferi oluyordu.

Öte yandan, Birinci Dünya Savaşı'nın yenilen devletlerinden biri olan Türkiye, daha sonra Lozan Barış Konferansı'yla kesinleşecek başka bir başarı daha elde ediyordu. Savaş sonu barış düzenine ilk kez, karşılıklı ve eşit görüşme temeline dayalı bir değişiklik getirilmekteydi. Sevr Antlaşmasına karşı mücadelede, Türkler büyük bir başarı elde etmiş oluyorlardı.

Ayrıca Türkiye, Doğu Trakya'yı geri almakla yeniden Avrupa topraklarına ayak basıyordu. Bu durum, Türklerin "Avrupa'dan atılması" politikasının da iflası demekti.

Türk zaferi, nasıl Yunanistan'ın Anadolu macerasından sorumlu altı devlet adamının idamına yol açıyorsa, İngiltere'de de Lloyd George'ın siyasal sonu oldu.

III. Lozan Barış Antlaşması

A. Görüşmeler ve Antlaşma

Milli Mücadelenin askeri zaferlerinden sonra yapılan Mudanya Mütarekesi görüşmeleri sırasında İsviçre'nin Lozan kentinde, kalıcı barış antlaşmasına yönelik bir konferansı kararlaştırıldı. Konferansa; Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya ve Sırp-Hırvat Sloven devleti katılacaktı. Türkiye'nin isteği üzerine, Boğazlar ile ilgili görüşmelere katılmak için Sovyet Rusya'nın da konferansa gelmesi kabul edildi. Amerika Birleşik Devletleri konferansa gözlemci olarak katılacak, Bulgaristan ise Ege Denizine çıkabilme sorunu gündeme geldiğinde konferansa katılacaktı.

Müttefiklerin İstanbul hükümetini de konferansa çağırımları üzerine TBMM, Osmanlı Devleti'ne son veren ve saltanatı kaldıran tarihi kararını aldı (1 Kasım 1922). Böylece konferansta Türkiye'yi tek ve gerçek temsilci olan TBMM Hükümeti temsil etti. Dışişleri Bakanı İsmet Paşa'nın başkanlığındaki heyet, 21 Kasım 1922'de başlayan konferansta Türkiye'nin haklarını savunmuştu. İtilaf Devletlerinin Sevr Antlaşması'nı temel alma yönündeki ısrarlarına, Türk heyetinin direnmesi ve görüşmelerin zaman zaman sertleşip kesintiye uğraması nedeniyle, konferans sekiz ay sürmüştür.

Konferansta asıl mücadele İngiltere ve Türkiye arasında geçti. İngiltere Musul ve Boğazların statüsü ne Fransa ise Kapitülasyonlar, Osmanlı borçlarının ödenmesi ve ayrıcalıklar gibi sorunlara ağırlık verdi. İtalya'nın önem verdiği konular ise, Ege adalarının geleceği ve kabotaj konusuydu.

Konferansın ilk bölümünde, ancak bazı konular üzerinde anlaşma sağlanabilmişti. Buna göre; Doğu Trakya sınırı, Mudanya Mütarekesi ile belirlendiği gibi Meriç ırmağı olacak, İmroz ve Bozcaada Türkiye'ye verilecek, Yunanistan'a bırakılan Anadolu kıyılarındaki adalar askerden arındırılacaktı. İstanbul'da yaşayan Rumlarla Batı Trakya'da yaşayan Türkler dışında, Türkiye'deki bütün Rumlarla Yunanistan'daki bütün Türkler değiştirilecekti (müdahale edilecekti). İstanbul'da kalan Rumlarla Batı Trakya'daki Türklerin kültür haklarına Yunanistan ve Türkiye karşılıklı olarak saygı göstereceklerdi. İstanbul'daki Rum Fener patrikhanesi faaliyetlerini sürdürecekti. Suriye sınırı için Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması temel sayılacaktı. İlke olarak yabancı gemilerin boğazlardan geçişi de kabul edilmiş ve burasının askerden arındırılması kararlaştırılmıştı. "Boğazlar Komisyonu" boğazların güvenlik ve idaresini yürütecekti.

Bütün bu uzlaşma noktalarına rağmen Kapitülasyonlar ve Boğazların İtilaf Devletlerince boşaltılması konusunda anlaşmaya varılamadı. Bu konular, görüşmelerin ikinci bölümünde ele alındı. Türk heyeti, Osmanlı Devleti'nin tek taraflı bir kararla kaldırmış olduğu kapitülasyonların yeniden konulmasına kesin olarak karşı çıktı. Sonunda Kapitülasyonların kaldırılması kararlaştırıldı. Türkiye'nin kabotaj hakkı kabul edildi.

Üzerinde anlaşma sağlanamayan Musul sorunu ve Osmanlı borçları konusunun daha sonra ele alınması kararlaştırıldı. TBMM aldığı kararla Lozan Antlaşması ve eklerini onayladı. Antlaşma 6 Haziran 1924'de yürürlüğe girdi.

B. Lozan'ın Değerlendirilmesi

Antlaşmalar konularına göre, (barış antlaşması, askeri antlaşma, siyasi antlaşma, ekonomik antlaşma, kültürel antlaşma gibi), tarafların sayısına göre, (ikili veya çok taraflı antlaşmalar) ve hukuki fonksiyonlarına göre, (yasa antlaşma ve akit antlaşma) gibi farklı şekillerde tasnif edilebilmekte ve adlandırılabilirler. Bu açıdan baktığımızda Lozan Antlaşması; hem çok taraflı, hem akit özelliği olan, hem de çok yönlü ve savaş haline son veren bir barış antlaşmasıdır.

Bilindiği gibi Birinci Dünya Savaşı sonunda, Osmanlı Devleti mağlup, İtilaf Devletleri galiptir. Galip taraf isteklerini önceden hazırladığı Mondros Mütarekesini ve Sevr Barış antlaşmasını mağlup taraf olan Osmanlı Devleti'ne empoze etmiş ve kabul ettirmiştir. Mondros'un ve Sevr'in hedefi kısaca şudur:

Osmanlı Devleti'ni Türk Milletinden, Türk Milletini de ülkesinden koparmaktır. Başka bir ifadeyle Türk Milletini hem devletsiz hem de ülkesiz bırakmaktır. Her iki hedef de tarihin İtilaf Devletlerince inkârından veya görmezlikten gelinmesinden başka bir şey değildi. Çünkü Osmanlı Devleti'nin Türk devleti, Anadolu'nun Türk yurdu olduğu tarihi ve sosyal bir gerçektir. Yıkılan, paylaşılan ve paylaştırılan imparatorluk toprakları üzerinde, Müslüman ve Türk olmayan her etnik gruba, vatan aranır ve bulunurken; bir kısmına devlet kurdurulurken Türk Milletini, Türk ülkesini yok saymayı hak ve adalet ölçülerine sığdırmak mümkün değildi. Ayrıca bu, dünya kamuoyu ve vicdanının ile Türk milli vicdanının kabul edebileceği bir davranış ve uygulama da değildi. İşte Milli Mücadele'ye haklılık ve güç kazandıran hususlar, İtilaf Devletlerinin giriştikleri bu haksız tutum ve eylemlerdi.

İtilaf Devletlerinin bu tutumu karşısında her Türk, asker-sivil, Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Milli Mücadeleyi başlatmıştır. Bu mücadeleye önce milli ve meşru, sonra da yasal bir hüviyet kazandırılmıştır. Bunun için önce mücadelenin coğrafi zemini ve beşeri zemini "Misak-ı Milli" adlı bir belge ile tespit edilmiştir. Sosyal taban Türk Milletini teşkil ederken, bu milletin toprakları da coğrafi, yani vatanı oluşturuyordu. İşte Türk Milli Mücadelesi'ne "Millilik" ve "Meşruluk" kazandıran, bu iki husus olmuştur.

Lozan'da mümkün olan her şey yapılmış mıdır veya yapılmamış mıdır? Bu sorunun cevabı verilmeden önce, o tarihte Dünyanın ve Türkiye'nin içinde bulunduğu şartların göz önünde tutulması ve iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu yapıldığı takdirde, İsmet Paşa başkanlığında Lozan'da bulunan Türk heyetinin diplomatik alanda mümkün olanı yaptığını ve mümkün olanı elde ettiğini söylemek durumundayız. Lozan siyasi zafer olarak görmemizin nedeni budur. Bu anlamda Lozan'ın, zafer olduğunu kabul etmek gerekir.

Yeni oluşan milli Türk Devleti için gerekli olan unsurlar, Lozan'da elde edilmiş midir? Sınırlar çizilmiştir. Barış temin edilmiştir ve bağımsızlığın başkalarına kabul ettirilmesi sağlanmıştır.

Kısacası Lozan Barış Antlaşmasıyla diplomaside mümkün olanın yapıldığı, yeni devlet için gerekli olanın elde edildiği görülür.

Lozan Barış Antlaşmasının Türk devleti ve toplumu için ifade ettiği anlam ve doğurduğu sonuçlar bakımından değerlendirilmesini şu maddeler halinde sıralamak mümkün görünmektedir.

1- Lozan Antlaşması, XIX. yüzyıl başından o güne kadar Türk toplumu lehine imzalanan önemli ve ciddi bir antlaşmadır. Türk devleti fiilen galip ve hukuken eşit bir taraf olarak barış görüşmelerine katılmış ve mümkün olanı elde etmiştir.

2- Lozan hukuken ve fiilen Sevr Anlaşması'nı ortadan kaldırmıştır.

3- Osmanlı Devleti döneminde Türk toplumunun içine düştüğü maddi ve manevi yan sömürge statüsüne, Lozan'la son verilmiştir.

4- Türk toplumunun başta siyasi bağımsızlığı olmak üzere; ekonomik, mali, askeri ve kültürel bağımsızlığı da İtilaf Devletlerince kabul edilmiştir.

5- Lozan'la Türk devletinin milli esaslara dayalı “Üniter” ve “Milli” bir devlet olduğu tasdik edilmiştir. Böylece Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun kafalarda uyandırdığı kozmopolit (çok milletli, çok kavimli, çok cemaatli) yapı ve imajı ortadan kaldırılmıştır.

6- Lozan Batı Trakya, Musul, Adalar, Kıbrıs, Hatay, İskenderun ve Boğazlar gibi sorunların ileride halledilebilmesi ve lehimize çözüme kavuşturabilmesi için, Türk devletine hak ve inisiyatif tanımıştır. Nitekim buna dayanılarak 1936 Montrö Antlaşmasıyla Boğazlar, 1939'da Hatay, 1974'de Kıbrıs sorunları lehimize halledilebilmiştir. Musul sorunu ise İngiltere'nin diplomatik ve siyasal üstünlüğü ve manevraları sonunda, aleyhimize sonuçlandırılmıştır. Barış hükümlerine göre, Ege Adaları askerden ve silahlardan arındırılmış, Batı Trakya Türklerine ise, azınlık statüsü verilmiştir. Adaların bu statüsünü devam ettirme, Batı Trakya Türklerinin haklarını koruma ve kollama işi, Lozan hükümlerine göre Türk devletinin görevleri arasına girmektedir. Bu konularla ilgili hükümlerin ihlali halinde Türk devletinin müdahale etme hakkı, her zaman saklıdır. Lozan, bu hakkı vermiştir.

Görüldüğü üzere, değişen siyasal koşullara göre tarafların Lozan anlaşma hükümlerine uymama ihtimali her zaman vardır. Nitekim Yunanistan, Adalar silahlandırıp, Batı Trakya

Türklerine baskı yaparak barış şartlarını ihlal etmiştir. Türkiye Atatürk zamanında Hatay'ı ilhak ederek, Misak-ı Milli sınırlarında değişiklik yapabirmiştir. O halde Türkiye, diplomasi alanında çok dikkatli ve bilinçli olmak zorundadır. Şartların ve dengelerin her an değişebileceği gerçeği, daima göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak Lozan, Türkiye için bir sonuç değil, yeni bir başlangıçtır. Yunanistan için ise ne sonuç, ne de başlangıçtır. Önemli bir safhadır. Çünkü 1829'da imzalanan Edirne Antlaşması, Yunanistan için başlangıç olmuştur. Lozan, Osmanlı Devleti ve İmparatorluğu açısından ise bir sonuçtur.

Lozan; yeni, modern, kalkınmış ve güçlü Türkiye'nin başlangıcı ve hareket noktası olurken, aynı zamanda Türk toplumunun üzerinde oturduğu coğrafi zemini belirlemiştir. Bu yönüyle, devlet ve millet açısından Lozan'ın hem maddi hem de manevi önemi büyüktür.

Lozan'la sadece Türkiye Cumhuriyeti devletine bir coğrafya temin edilmiyor, aynı zamanda Türk milletine önemli derecede siyasal, kültürel, bilimsel, iktisadi bir merkez kazandırılıyordu. Lozan, Osmanlı Devleti'ni sona erdirirken, Osmanlının; Rumeli'de, Kafkasya'da Irak'ta, Arabistan'da, Kıbrıs'ta, Girit'te bıraktığı Türklerin ve Müslümanların umut kapısı ve sığınak yeri olacak yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni oluştuyordu. Bu yüzden Lozan Antlaşması, son derece önemlidir.